

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esitys tarkoittaa kansanopistojen valtionavusta annetun lain 3 §:n muuttamista kokeilua varten neljäksi vuodeksi siten, että osa kansanopistojen perusoppijaksosta voitaisiin järjestää lyhyehköinä kursseina. Perusoppijakso kestää nykyään vähintään 24 työviikkoa tai kaksi vähintään 12 työviikkoa käsittävää

jaksoa. Esityksen mukaan perusoppijaksosta saataisiin enintään 12 viikkoa kouluhallituksen luvalla erityisestä syystä järjestää vähintään 5 päivää kestävinä kursseina.

Lainmuutos ehdotetaan tulemaan voimaan jo seuraavan työvuoden alkaessa eli 1 päivänä elokuuta 1980.

YLEISPERUSTELUT.

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys.

Valtioneuvoston 7 päivänä kesäkuuta 1978 tekemässä päätöksessä aikuiskoulutuksen kehittämisperiaatteista korostetaan, että aikuisten mahdollisuuksia yleissivistävien perusvalmiuksien uudistamiseen ja täydentämiseen lisätään. Vuoden 1980 alusta voimaan tullut opintovapaalaki lisää merkittävästi aikuisopiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua myös kansanopistossa tapahtuvaan opiskeluun. Kansanopistoihin on 1970-luvulla tullut entistä enemmän työssäkäyviä aikuisia opiskelijoita, ja samalla on opiskelijoiden keski-ikä kohonnut huomattavasti. Työelämässä mukana olevien aikuisopiskelijoiden on kuitenkin ollut vaikea irrottautua kansanopiston pitkälle perusoppijaksolle. Tästä syystä olisi voitava kokeilla kansanopistossa järjestettävää opetusta siten, että opintoja voitaisiin harjoittaa lyhyempien opintojaksojen puitteissa kuin tähän asti. Myös

sellaiselle aikuisopiskelijalle, joka harjoittaa sekä kirjeopintoja että itseopiskelua, tarjoaisi ehdotettu lainmuutos mahdollisuuden käyttää hyväksi myös internaattijaksoja.

Eräiden opistojen toiminnan pääpaino on lyhytkurssitoiminnassa ja eräiden niistä on ollut vaikea saada lain edellyttämää määrää opiskelijoita perusoppijaksolle. Kun näiden opistojen opiskelijaviikkojen määrä laajan kurssitoiminnan johdosta kuitenkin saattaa olla suuri, olisi aiheellista, että niissä perusoppijakso osittain saataisiin järjestää kursseina.

Kansanopistotoimikunnan mielestä tätä tarkoitettava säännös olisi säädettävä määräaikaiseksi, jolloin voitaisiin kokeiluluonteisesti tarkkailla neljän vuoden aikana, mitä vaikutuksia järjestelyistä on opiston toimintaan yleensä, opettajien asemaan ja tehtäviin sekä henkilökuntatarpeeseen. Kokeilusta saataisiin kokemuksia kansanopistotoimikunnan lopullista ehdotusta varten.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

2.1. Nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö.

Kansanopistojen valtionavusta annetun lain (556/69) voimassa olevan 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kansanopiston valtionavun saamisen ehtona on, että opiston vuotuinen perusoppijakso kestää vähintään 24 työviikkoa tai kaksi vähintään 12 työviikkoa käsittävää jaksoa. Suurimmassa osassa opistoja perusoppijakso on kuitenkin 30—34 työviikkoa, ja työvuonna 1979—80 vain neljässä opistossa perusoppijakso on järjestetty kahtena 12 työviikon pituisena jaksone.

2.2. Asian valmistelu.

Esitys perustuu kannanottoihin, joiden tarkoituksena on ollut poistaa pakko järjestää perusoppijakso kansanopistossa. Tällaisia esityksiä ovat tehneet Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y., Väinö Voionmaan Säätiö ja Metallityöväen Liitto r.y.

Opetusministeriö asetti 27 päivänä kesäkuuta 1979 kansanopistotoimikunnan, jonka toimeksiantoon kuuluu muun muassa laatia ehdotukset niistä kiireellisistä toimenpiteistä, joihin kansanopistojen kehittämiseksi tulisi välittömästi ryhtyä. Tämä tehtävä tuli suorittaa alkuperäisen toimeksiannon mukaan vuoden 1979 loppuun mennessä, mutta toimikunnalle myönnettiin myöhemmin lisäaikaa. Toimeksiannossa määrätyt vähemmän kiireelliset tehtävät on toimikunnan suoritettava myöhemmin annettavan aikataulun mukaisesti.

Kansanopistotoimikunta on 8 päivänä tammi-

kuuta 1980 ehdottanut eräänä kiireellisenä toimenpiteenä, että neljän vuoden koeajaksi toinen perusoppijakson 12 viikkoa kestävästä jaksosta saataisiin järjestää 6 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuina kursseina. Esityksen kiireellisyys johtuu ennen muuta siitä, että kansanopistotoimikunta haluaa hyödyntää kokeilun tuloksia vastaisessa työssään.

Esityksestä on saatu kouluhallituksen, SAK:n ja Metallityöväen Liiton lausunnot.

Kouluhallitus yhtyy niihin perusteluihin, joihin nojautuen kansanopistotoimikunta pitää kokeilua aiheellisenä ja puoltaa siihen ryhtymistä, mutta tähdentää, että perusoppijakson ja sen osaa korvaavien kurssien kahden perättäisen vuoden opiskelijamäärän keskiarvon tulee myös tällöin olla lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti vähintään 25 ja Lapin läänissä vähintään 20. Kokeilun pituudeksi kouluhallitus esittää kolmea työvuotta. SAK ja Metallityöväen Liitto pitävät esitystä oikeasuuntaisena, mutta katsovat, että muutos olisi määräaikaisen sijasta säädettävä pysyväksi.

3. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.

Esityksellä ei ole välittömiä organisatorisia eikä valtion- tai kunnallistaloudellisia vaikutuksia.

Esityksen kokonaistaloudelliset vaikutukset ovat ilmeisesti hyvin vähäiset. Opistojen talouden lyhytkurssitoiminnan lisääminen vaikuttaa edullisesti, koska pitkien kurssien opintomaksuja ei voida pitää kyllin korkeina opiskelijain vähävaraisuuden vuoksi.

Esitys ei ole riippuvainen muusta lainsäädännöstä.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Ehdotettu lainmuutos.

Ehdotuksen mukaan lisättäisiin lain 3 §:ään väliaikaisesti uusi 3 momentti. Sen mukaan neljän vuoden aikana voidaan enintään 12 työviikkoa perusoppijaksosta järjestää vä-

hintaan 5 päivän kursseina. Erillisinä ei saa kuitenkaan laskea samanaikaisesti toistensa tai muun perusoppijakson kanssa pidettävien kurssien työviikkoja, koska ei ole tarkoituksenmukaista, että opiston perusoppijakso toteutettaisiin 24 viikkoa lyhyemmässä ajassa. Perusoppi-

jaksoon luettavien kurssien opiskelijamäärän osalta tulee noudattaa perusoppijaksosta annettuja säännöksiä, toisin sanoen sen on oltava vähintään 25, Lapin läänissä vähintään 20 laskettuna kahden työvuoden keskiarvona ja painotettuna kurssien pituudella.

Kansanopistojen luonteen mukaisesti olisi vähintäänkin 12 työviikon pituinen perusoppijaksoson osa säilytettävä yhtenäisenä koulutuksen ytimenä.

Esimerkki keskiarvon laskemisesta yhtenä vuonna:

Kurssi	työviikkoa (a)	opiskelijaa (b)	a x b
Perusoppijaksoson			
pitkä osa	20	25	500
Kurssi I	3	30	90
Kurssi II	1	15	15
Yhteensä	24	70	605

Keskimäärin $605:24 = 25,2$ opiskelijaa työvuonna perusoppijaksolla.

2. Voimaantulo.

Laki ehdotetaan olemaan voimassa väliaikaisesti neljä vuotta kansanopistotyövuoden alusta eli 1 päivästä elokuuta 1980. Neljän vuoden kokeiluaikaa on pidetty tässä tarpeellisena, jotta tulosten saamisen kannalta kyllin suuri toiminan vakiintuminen voitaisiin saavuttaa.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tämä on tarpeellista, koska jo ennen työvuoden alkua opistojen olisi aiheellista tehdä suunnitelmansa ja saada ne vahvistetuiksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kansanopistojen valtionavusta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään kansanopistojen valtionavusta 29 päivänä elokuuta 1969 annetun lain (556/69) 3 §:ään väliaikaisesti uusi näin kuuluva 3 momentti:

3 §.

Perusoppijakso voidaan myös erityisestä syystä kouluhallituksen luvalla järjestää siten, että osa siitä, kuitenkin enintään 12 työviikkoa, järjestetään perusoppijaksoson säädettyä kokonaispituutta lyhentämättä 6 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuina kursseina. Mitä tämän pykälän 1 ja 2 momentissa on säädetty perusoppijaksoson opiskelijain vähimmäismääristä, on

noudatettava riippumatta siitä, miten perusoppijakso on järjestetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1980, ja se on voimassa 31 päivään heinäkuuta 1984.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1980.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Ministeri Kalevi Kivistö

